

	Arany forint
	Áthozat 769 frt.
5. Az apát és cselédsége ruházatára	100
6. Az apát és cselédsége asztalára 30 hordó bor, mindegyik 60 köböllel	180
7. A barátok konyhájára hetenkint 1 frt 50 dénár	78
8. A barátok asztalára „minthogy a jelen évben szűken termett“ csak 26 hordó bor, mindegyik 60 köböllel	156
9. A monostor számára 24 oldal-szalonna	24
10. A monostor számára 150 kő só	15
11. A 13 fölszentelt barát ruházatára, mindenkor 1 ló w e n i egész vég posztót számítva 4 emberre	65
13. A 6 klerikus részére 2 vég c s e h posztó	10
	Összesen 1397 frt.

A kimutatás tehát végeredményben feleslegül csak: 29 frt 7 dénárt tüntet föl, ami bizony még akkor is kevés, ha tudjuk, hogy a monostor adót nem fizetett és a gazdasági munkát ingyen, robotban végezték el a jobbágyok. A kiadások tételei csak az élelemre és ruházatra szorítkoznak, s mindössze 29 frt 7 dénár maradt volna egyéb anyagi és szellemi igények kielégítésére. Némileg változtat a dolgon az, hogy a pécsváradi monostor hiteles hely is volt, azaz azon vidék felei számára hiteles okiratokat is állított ki, s azok ügyeiben különféle hatósági megbízásokat teljesített. Ez mind szép jövedelmet hajtott s hozzá készpénzben, de nem volt közös, hanem az illető monostori rendtagok magánjövedelmét szaporította.

T. K.

A Fuggerek mint marhakereskedők. Az Augsburgban lakó Fuggerek, sok pénzt kölcsönözvén I. Ferdinándnak, szép érdemekre tettek szert. A jutalom elmaradása miatt sem panaszkodhattak. Ferdinánd ugyanis nekik adta a regényes Detrekő és Vöröskő várakat, a hozzájuk tartozó uradalmakkal együtt. E várakat és a bennök levő idegen őrséget azonban a Fuggerek arra használták, hogy a magyar marhákat harminczad fizetése nélkül külföldre hajtsák. Éveken át gyakorolták ezt a mesterséget, s ha egyik-másik harminczados meg is lepte őket, fegyvereseikkel nyitottak utat a kihajtandó marhák számára. Roppant kárt okoztak így a kincstárnak, s amellet megsejtették az 1546. és 1548-i törvényeket, melyeket az országos jövedelmek és a harminczadok háborgatói ellen hoztak.

A Fuggerek ez ügye többszörös följelentés után a király elé került, a ki 1558. nov. 14-én megidézte a két testvért, Antalt és Jakabot, a primás elé. Együttal megbizta Pozsonymegyét, hogy hallgassa ki a föld népét a Fuggerek marhahajtásai felől. A büszke és hatalmas Fuggerek nem igen ijedtek meg a királyi idézéstől. Szóra sem méltatták azt, s nem is jelentek meg. Ferdinánd erre külön magyar bíróságot delegált az ügy

eldöntésére. A bíróság tagjai voltak: a győri és veszprémi püspök, Thurzó Ferencz, Bánffy István, Dessewffy János, Zay Ferencz, Rakovszky György és Pókateleki Zomor János a királyi jogügyek igazgatója.

A Fuggerek e legkiválóbb férfiakból összeállított bíróság előtt sem jelentek meg. E helyett egy határtalan szemtelen hangú („frivolis et impertinentis argumenti“) levélben kifogásolták a bíróságot, s tiltakoztak a rájuk tukmált bűnlajstrom ellen. A nagy pör összes aktái a bécsi udv. kam. levéltárban (fasc. 14345. Hungarica) vannak.

A magyar bíróság először is kimutatta, hogy az ország törvényei szerint jogosan ítél ez ügyben; másodszer kimutatta, hogy a Fuggerek többszörösen hazudnak. Tagadják megidéztesüket, holott az idéző levelet melléklik az iratokhoz. Azt állítják, hogy egyetlen marhát sem hajtottak ki a harminczad megfizetése nélkül, pedig 1459 kihallgatott tanu vallja, hogy nem is egyenkint, hanem falkaszámra, fegyveres emberekkel, évek óta hajtatják ki a marhát, s vámot és harminczadot sohasem fizettek. Kimutatja a bíróság azt is, hogy a Fuggerek védelmükben átlépik a tisztesség határát, szemtelenül megsértik a bíróságot, s a legméltatlanabbul bántják a királyt. Hamisság és hazugság az egész védelmük; évek során át csaltak, s egy betűt sem tudnak felhozni védelmükre.

A Fuggerek látván, hogy szénájuk nem a legjobb rendben van, lassan-lassan megszeliődtek. Egymásután iratják a királyhoz a hosszú folyamodásokat, mentegetik magukat és sűrűn hangoztatják elévülhetlen érdemeiket. Utoljára már azt is elismerik, hogy embereik sok marhát hajtottak ki az országból, de mindez az ő tudtuk nélkül történt. Azért az ezer és ezer marháért, melyet az ő tudtukkal hajtottak ki, mindig megfizették a harminczadot. Mindez keveset használt Fugger uraméknak. A magyar bíróság elítélte őket, de a büntetés módjának eldöntését ő felségére bízta. A király elfogadta a magyar bíróság ítéletét, de egyúttal kérdést intézett a bírákhoz a Fuggerekre mérendő büntetés felől. A választott bíróság azt ajánlotta, hogy a király fogassa el a két Fuggert, s foglaltassa el birtokaikat. Egyik főkapitány a káptalan emberével menjen Vöröskő és Detrekő várába, s a Fuggerek elítélt tisztjeit fogja el. Ha — ami nagyon valószínű — jó szóra nem adnák meg magukat, erővel kell a várakat elfoglalni.

Ferdinánd hajlott a magyar bíróság ajánlatára, és 1559. okt. 4-én megbízta Zay Ferenczet, a szüzsadosok főkapitányát Vöröskő és Detrekő elfoglalásával. A szükséges gyalog és lovas katonaságot Paksi János komáromi főkapitány bocsátotta rendelkezésére, kik megbízatásukban sikerrel eljárak.

Dr. Takáts Sándor.

Borkivíteli tilalom 1637-ből. A bécsi udvari kamara előadván ő felségének, mennyi kára van Ausztriának a magyar bor behozatalából, arra kérte a királyt, semmisítse meg a községek kiváltságait, újítsa meg a régebben kiadott császári patenst, s tiltsa el a magyar bor behozatalát. Roppant kárak van ebből az osztrák termelőknek; az ő borukra úgy is felette nagy „aufschlag“ van vetve, s hozzá még a schweicháti vámon csupán új magyar bort az idén 20,000 csőbőrrel hoztak be!